

רבי יונה אמר: קודם הבאת העומר, רבי יוסי בר זבדא אומר: קודם קצירת העומר. לפי המסקנא הכל מודים שקצירת העומר היא המתרת את הקצירה בשאר מקומות, והבאת העומר היא המתרת את האכילה, אלא שנחלקו אודות השרשת התבואה, האם הזמן הקובע לענין זה הוא הקצירה או ההבאה. ושלש שיטות בדבר, כפי שהראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ב קס); –

מסתימת דברי הרמב"ם, וכן נראה מהכסף-משנה ומדברי הגר"א ב'שנות אליהו' (פ"ק החלה), מחלוקת האמוראים מתיחסת הן לענין התר קצירה הן להתר אכילה; האם תבואה שהשרישה בין קצירת העומר להבאתו, מותרת בקצירה ובאכילה, אם לאו. וקיימא לן כמאן דאמר 'קודם הבאה', הלכך כל תבואה שהשרישה עד אז – מותר לקצרה ולאכלה מיד בהבאת העומר (וכן באר בספר אור שמח (תמידין ז, יד) את דברי הרמב"ם).

שיטת הגאון בעל שאגת אריה (החדשות, דיני חדש ד ה): הכל מודים שהתר קצירה נקבע לפי השרשת התבואה ביחס לקצירת העומר. ומחלוקתם אינה אלא לענין התר אכילה, האם ההשרשה תלויה בהבאה, או צריך שתושרש עוד קודם לקצירה. ושורש המחלוקת הוא, האם התר החדש חל כולו בהבאת העומר, או האיר המזרח הוא המתיר, אף בזמן הבית (וכמחלוקת החכמים לעיל סח).

ואילו הרש"ש כתב להיפך: מחלוקת האמוראים אמורה רק ביחס לקצירה, אבל לענין אכילה, לפי כולם הבאת העומר היא הקובעת. ולדעתו, זה שפסק הרמב"ם שזמן ההבאה הקובע – זהו רק ביחס לאכילה, שזה מוסכם על הכל, אבל לענין קצירה – תלוי בהשרשה בזמן הקצירה.

ולשתי שיטות אלו האחרונות יצא דבר חדש, שתבואה שהשרישה בין קצירה לאכילה, אפשר (לחד מאן-דאמר) שמתרת באכילה ואסורה בקצירה. ובשבט הלוי שם תמה על כך מכמה צדדים (וכן תמה בשפ"א). ונקט לעיקר כשיטה הראשונה.

עוד שם דן בקושי האחרונים אודות השרשה באמצע היום – ע' טורי אבן ר"ה י: 'חדושי רעק"א ושפת אמת כאן; מנחת חינוך שג; 'חדושי הגר"ז' לעיל סח).

דף עא

'לא תיתב אכרעיק עד דמפרשת ליה...' על הפירוש המילולי ע' בריטב"א וערוך לנר מכות ג; 'וס' גזיר כד: וע"ע הגהות פורת יוסף מכות שם.

זו לשון הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל (בספרו 'בן יהודע' מכות ג): 'נראה לי בס"ד מה שאמר 'לא תיתב אכרעיק' – רמז לו בזה דהאי שמעתתא דמפרשת לי עתה, היא חביבה עלי כתורתן של ראשונים שהיו לומדים ההלכות בבית המדרש מעומד, כמו שאמרו במשנה 'משמת רבן גמליאל בטל כבוד התורה' ופרש רבנו עובדיה ז"ל מפני דמקודם היו לומדין בבית המדרש מעומד. ע"ש. ולטוב יזכר רבינו חיד"א ז"ל שהיה נוהג ללמוד ליל חג השבועות וליל הושענא רבה בלימוד הקדוש מעומד, כדמוכח בספר זכרונותיו. תנצב"ה.'

נראה שדייק וכתב 'שהיו לומדים ההלכות בבית המדרש מעומד' – דוקא בלימוד ברבים ומשום כבוד התורה, אבל ביחיד הלא מקרא מלא הוא 'בשכבך ובקומך' ואף לבית הלל דזמן שכיבה קאמר אין המקרא יוצא מידי פשוטו.

ויש מקום לומר שאעפ"י שהתירו ללמוד מיושב משום חולשה, עדיין אין להסב ולשכב בלימוד ברבים, שעל זה לא התירו, ויש לחלק לענין מורא בין ישיבה זקופה להסבה, וכמש"כ השל"ה שבאמירת ההגדה לא יסב משום אימה ויראה.

[זו לשון בני הגר"ז מלאדי בהקדמתם לשלחן ערוך שלו: 'ואחר רוב שנים שהוסיף (- הרב המחבר) פליאות חכמה

על חכמתו בעמקות ובקיאות כמו בהיותו בן שלשים שנה שחזר על כל התלמוד עם כל הראשונים והאחרונים ט"ו פעמים, כאשר שמענו מפה קדוש שבהיותו בק"ק מאהליב שאצל נהר דניסטור חזר על כל התלמוד פעם הט"ז בעמידה לילה ויום לא פסק פומיה מגירסא כאשר עיני הכל ראו, והוה נהירא שמעתא מפומיה כיומא דאיתיהיבא...]

י'קוצרין מפני נטיעות' – ע' להלן עב.

'לא יעשה אותן כריכות אבל מניחין צבתים'. קבוצות השבלים שאדם קוצר מלא ידו (- צובת) ומניחן בלא קשירה – קרויות צבתים, כמו וגם של תשלו לה מן הצבתים. ויעשה שינוי שלא כדרך הקוצרים (מתוך פסקי הרי"ד).

וכן באיסור גדישה – פרש הרע"ב משום שכל שאפשר לשנות משנים. ובשפת אמת העיר על כך שאין זה משום התר 'שינוי' אלא איסור לעצמו הוא שחכמים אסרו לגדוש. ונראה שאין השינוי מצד חשש אכילה, שהרי לאביי (לעיל סח.) משמע שאין צורך בשינוי בטחינה ובהרקדה מפני שחדש בדילי מיניה אינשי, אלא השינוי שהצריכו חכמים כאן הוא כדי שלא יעשה כדרך הקוצרים, שיראו הכל שקצירה משונה היא, ללא כריכת אלומות וללא גדיש. ועתוס' פסחים יא. ד"ה אבל, ומאירי שם. ובשאגת אריה (החדשות ד) נתן טעם אחר לאיסור גדישה, משום חשד שיאמר שקצר באיסור, וכתב לפי"ז שאין איסור גדישה בחו"ל כיון שמתור שם לקצור. [ואולם יש אוסרים לקצור אף בחו"ל. ע' שטמ"ק להלן פד. אות א. וכן חשש לזה למעשה הגרשו"א – ע' מנחת שלמה ח"ג קנח, כא].

'ששה דברים עשו אנשי יריחו...' בפירוט הדברים והלכותיהן, ע' ביוסף דעת פסחים נו.

'ואלו שלא מיחו בידם – מרכיבין דקלים כל היום'. הטעם שלא מיחו, לפי שאנשי יריחו היו סבורים שהיא מלאכת דבר האבד וגם איננה מלאכה חשובה (עפ"י צל"ח פסחים נה; מנחה טהורה).

(ע"ב) 'אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לבהמה, לאדם מי שמעת ליה?!...' הניחו כדבר פשוט שרבי מאיר אינו מחלק בין קצירה לבהמה לקצירה לאדם. ופרש רש"י שכן משמע מסתימת דבריו שקוצר לשחת מפסיק, ולא פרש דוקא קוצר לבהמה. וקשה, הלא סתם קצירה לשחת לצורך מספוא לבהמה היא.

ויש לפרש שהוכחת הגמרא היא שאם ר' מאיר דיבר קודם הבאת שלישי, על כרחך מדובר גם כשקוצר לאדם כי אם לבהמה בלבד אמר ר' מאיר שמפסיק, לא מסתבר כלל שחכמים יחלקו על כך, הלא קודם הבאת שלישי ולצורך בהמה, אין כאן קצירה כלל (עפ"י שפת אמת, ויישב בזה כמה דקדוקים בסוגיא. ובדרך קרובה ע' בחדושים ובאורים יג, יח. וע' באריכות ב'חדושי הרשב"א').

'מחייב היה רבי עקיבא אף במנמר לאוצר'. רש"י פרש שהתבואה בושלה כל צרכה, ואף על פי כן אומר רבי עקיבא פאה לכל אחד ואחד. וטעמו כיון שתחילת קצירתו לא היתה על דעת לקצור כל השדה עתה, כגון כאן ששאר הקלחים עדיין לחים – הלכך נחשב שיש כאן שתי קצירות נפרדות, וכאילו שתי שדות (עפ"י טהרת הקדש).

אבל התוס' פרשו 'מנמר לאוצר' – בתבואה שהביאה שלישי (ומשמע מדיוק דבריהם שאם בושלה לגמרי, אין כאן הפסק. ולעיל בד"ה אלא) צידדו שמא בישל כל צרכו דינו כהבאת שלישי. ואולם שם מדובר על אכלה חגב או קירסמוה

נמלים, אבל כשקצרה אדם נראה שסוברים התוס' בפשטות שאם בישל כל צרכו הרי זו התחלת קצירה ואין כאן שום הפסק).

*

'... והעומר, הוא המדה המצומצמת למאכל האדם כפי חוקו, וכמו שאמרו בעירובין (פג:). וזה טעם הבאת העומר ממחרת הפסח קודם היתר האכילה מעבור הארץ. ואיתא בר"ה (טז.) הביאו לפני עומר כדי שתתברך תבואה שבשדה – היינו דעל ידי לחם עוני נראה כצמצום דרך רישות ח"ו, על כן מביא העומר לומר דהצמצום היינו שלא יעבור הגבול לרעבתנות, רק כשיעור שהוא בריא ומבורך וכדי שתתברך התבואה, וברכת ה' היא תעשיר, שהיא היפך העוני, ובהתמזגם הוא הלחם חוקו שיוכל להתהפך מלחם הארץ ללחם השמים.

ואז מתחילין ימי ספירת העומר, שהוא התחלת ההזדככות מה שמתחילין למנות מהחל חרמש בקמה, שמכיר שהכל מהשם יתברך ומוסיף בהכרה יום יום עד שנזדקק שבעתים ז' פעמים ז', שהוא הזיקוק השלם בעליל לארץ. דבעליל לישנא דגלויי, כמו שאמרו בר"ה (כא:): שנעשה בהתגלות גם בארץ זיקוק זה, עד שזוכין ביום החמשים לקבלת תורה מהשמים בגלוי לכל העולם כולו שירד ד' על הר סיני דנעשה גם מארץ שמים (מחשבות חרוץ ט, ד"ה וזהו).

'... וכך ספירת העומר, מונין מיום הבאת העומר, ראשית הקציר, שהוא ראשית השתדלות האדם לקיום חיותו, מביא הראשית להשם יתברך להכיר דהכל ממנו, וזהו כל פסיקת הטומאה מהאדם שהם הסטרא דמסאבו המשכיחים האדם מידיעת והכרת הש"י, ומיד שמכיר שהכל מהשם יתברך הוא יוצא מרשות הסטרא דמסאבו שהיא רשות החיצוני, שהוא חוץ ומובדל מהדביקות בקדושתו יתברך, וכשמכיר רבונו הרי נכנס לרשות רבונו, ובפסח שהיה התגלות האורות, נתבטלו אצלם כל כחות האנושי לגמרי ועל כן הוא יו"ט ויום השביתה, ולמחרתו שנעלם התגלות זה והתחילו בהשתדלות אדם דימי המעשה שאחר השבת ויו"ט, הביאו העומר – להכיר דגם כל ההשתדלות הוא מהש"י...' (שם י ד"ה ענין).

דף עב

'קוצרין מפני הנטיעות ומפני בית האבל ומפני בית המדרש. מאי טעמא? קצירכם אמר רחמנא, ולא קציר מצוה'. נראה שאין עיקר החילוק בין רשות למצוה, אלא קצירכם משמע מה שקוצרים לצרכיכם, לאכילה, ולא מה שנקצר לצורך פינוי המקום או לסיבה חיצונית אחרת שאינה צורך בגוף התבואה [ובזה מיושב מה שמיעטו מן הפסוק קצירה לצורך ברכת רחבה באבל, הגם שאינה אלא מצוה מדרבנן] (שפת אמת לעיל עא. וכן צידד בחדושים ובאורים יב).

כעין סברא זו מובא בקובץ שעורים (ח"ב לב ופסחים צז) לענין 'בלכתך – בלכת דידך', להוציא לכת דמצוה. וכבר נחלקו הראשונים האם נידום אבלים מצוה דאורייתא או דרבנן. ועכ"פ יש בדבר משום 'אהבת לרעך כמוך', ולכך יש מקום למעט קצירה לצורך בית האבל (עפ"י יד דוד). וכן ציינו לדברי ה'קריית ספר' (אבל יד, ק"ש ד) שלצורך בית האבל נידון כמצוה דאורייתא.

לכאורה יש לשאול לפירוש השפת-אמת, מדוע פרש"י 'קוצרין מפני הנטיעות' שלא ייפסדו לפי שאותה תבואה גרועה ואינה

ג. כאמור, החלוקה הנזכרת אמורה לענין חלה (ששם הקובע הוא צורת העיסות והתדמותן זו לזו) אבל לענין כלאים, בארו בתוס' (עפ"י משנה ריש כלאים) שהחטים מין לעצמם, השעורים ושבולת שועל לעצמם, והכוסמים והשיפון לעצמם.

ולענין חמץ ומצה – כולם מצטרפים עם כולם (תוס' כאן ולהלן עה: עפ"י הברייתא שם. וכן כתב הר"ן בפסחים לה וס"פ). ויש מי שצדד בדעת כמה מהראשונים שאף לענין מצות מצה אין מצטרפים אלא מינים הדומים כגון חטים וכוסמין אבל לא חטים ושעורים (עפ"י מנחת חינוך י"ד).

ג. התבואה הקמחים והבצקות, מצטרפים אלו עם אלו לענין חיוב לאוכל מן החדש (רב כהנא), לחמץ בפסח (רב יוסף), לאוכל מעשר-שני חוץ לחומה (רב פפא), ולענין טומאת אוכלין בכביצה (רבא).

ואולם קליפת השעורה אינה מצטרפת עם הגרעין, וכן לענין טומאת אוכלין, היא מפרידה מחיבור כולם לצירוף כביצה (רש"י) – מפני שאינה נאכלת. ודוקא בשעורים יבשות, אבל לחות מצטרפות (אם מדין 'שומר' לפרי, אם מפני שראויות לאכילה – שתי לשונות ברש"י. יש שפרשו חילוק לחות ויבשות בדרך אחרת. וע' שפ"א).

קליפת החטים ראויה לאכילה ומצטרפת.

קכב. א. מאימתי מותר לקצור ולאכול מן החדש – משעת קצירת העומר או משעת הבאתו?

ב. מהו הדבר הקובע בתבואה, לשייכה לתבואה החדשה או הישנה?

א. למסקנת הגמרא, משעת קצירת העומר – מותרת הקצירה בחדש (ראשית קצירכם).

בזמן הזה שאין עומר קרב, נחלקו דעות הפוסקים האם יש איסור קצירה בחדש עד לט"ז בניסן אם לאו, כמובא למעלה.

משעת הבאת העומר מותרת התבואה החדשה באכילה.

הקוצר לפני העומר – אינו לוקה, שאין זה איסור 'לאו'. אבל האוכל כזית מן החדש – לוקה (עפ"י רמב"ם תמידין ומוספין ז, כא; מאירי חלה פ"א; כפתור ופרח נה).

ב. השלב הקובע בתבואה לענין איסור 'חדש' הוא השרשתה באדמה (אשר תזרע בשדה); אם נשתרשה קודם לעומר – העומר מתירה, ואם לאו, הרי היא עומדת באיסור 'חדש' עד לעומר הבא.

ונחלקו אמוראים האם הזמן הקובע לענין זה הוא קצירת העומר או הבאתו.

הרמב"ם פסק כדעה האחרונה, הלכך כל תבואה שהשרישה עד להבאת העומר – העומר מתירה. ויש שחילקו בין איסור קצירה לאיסור אכילה.

דף עא

קכג. א. תבואה שאין מביאים ממנה עומר – האם היא אסורה בקצירה קודם לעומר?

ב. אלו דברים היו אנשי יריחו נוהגים? האם היו ברצון החכמים? ומה היתה תגובת החכמים?

ג. קצירה לשחת – האם נחשבת קצירה, לענין עשייתה קודם לעומר ולענין הפסק השדה לפאה?

ד. אלו דברים מפסיקים לפאה, להחשב כשדות נפרדות לתת פאה מכל אחת ואחת?

א. אסור לקצור מן החדש אפילו ממינים שאינם כשרים להביא מהם עומר, כלומר שאר מיני הדגן מלבד השעורים (ראשית ראשית מחלה). אבל ממקומות שאינם ראויים לעומר, כגון בית השלחין (שבעמקים. עתוס' סח.) – אין בהם איסור קצירה (וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר...).

כתבו התוס' (סח.) שמדין תורה מותר לקצור בכל מקום שאינו כשר לכתחילה להבאה, ואולם מדרבנן אסור מלבד במקום הפסד כשישהה מלקצור. ויש מי שמצדד לומר בדעת הרמב"ם שאפילו כשאין הפסד, כל שאין להביאו לכתחילה – מותר לקצרו (עפ"י מנחת חינוך שב).

ב. אנשי יריחו היו מרכיבים דקלים בערב פסח כל היום, בסברם שאין זו מלאכה חשובה; והיו כורכים את שמע (– לא הפסיקו בין המלים (ערש"י; פסחים נו וירושלמי). ויש מפרשים שלא היו מפסיקים בין 'ישראל' לשם, או בין 'אחד' ל'ברוך', או בין אחד ל'ואהבת' (עתוס'; רש"י פסחים נו ומהרש"א). או שהיו אומרים 'היום על לבבך'. ע' פסחים נו; והיו קוצרים מהחדש לפני העומר. לדברי רבי מאיר, שלושה אלו היו נעשים ברצון חכמים. ולרבי יהודה – שלא ברצון חכמים, מלבד קצירה קודם לעומר שהיא ברצון חכמים [בבית השלחין שבעמקים, כנ"ל. ולדעתו אינה נמנית בתוך ששת הדברים שעשו אנשי יריחו]. ומכל מקום בכל אלו לא מיחו בהם חכמים.

וכן היו גודשים מן החדש קודם לעומר – שלא ברצון חכמים (שמא יבואו לאכול, ואין כאן הפסד). ולא מיחו בידם (הן לר"מ הן לר"י).

והיו נוהגים התר בגמזיות (= ענפים) של הקדש של חרוב ושקמה (שסתמם לקורות) באמרם: אבותינו לא הקדישו אלא את העיקר, לצורך קורות, אבל הענפים [הגדלים לאחר מכן. פסחים נו:]: מותרים [וחכמים אומרים, אמנם אין מעילה בגידולים אבל איסור יש]; והיו פורצים פרצות בגנותיהן ופרדסיהן בשני בצורת, כדי להאכיל לעניים פירות הנושרים, בשבתות ובימים טובים (וע' בפירוט בפסחים נו). – שני אלו היו שלא ברצון חכמים, וכדברי רבי יהודה (וכן סתמה המשנה בפסחים) אף מיחו בידם החכמים על מעשים אלו. וכן הוסיף ר"י שהיו נותנים פאה לירק ומיחו בידם, מפני שפטרם מן המעשר שלא כדין, שהרי אין פאה לירק.

ג. קצירה לשחת (= התבואה בירקותה, שאינה ראויה אלא לבהמה או לעשותה קליות), האם נחשבת 'קצירה' לענין חדש ולפאה, יש בה כמה שיטות תנאים, ואלו הן השיטות כפי מסקנת הסוגיא:
לדעת רבי מאיר, הקוצר לשחת למאכל בהמה או לאדם, כל זמן שלא הביאה שלישי אינה נחשבת 'קצירה' ומותרת קודם לעומר ומפסקת את השדה לענין פאה.

לרבי יהודה (והיא גם שיטת תנא קמא דמתניתין, שר' יהודה באמרו 'אימת' לא בא לחלוק אלא לפרש) – דוקא כשקוצר כדי להאכיל לבהמה, אבל כשקוצר לאדם [כגון לקליות] אפילו קודם הבאת שלישי הרי זו 'קצירה'. ולענין קצירה קודם לעומר די כשהתחיל לקצור לפני הבאת שלישי, ואז יכול להמשיך לקצור לשחת גם אחר כך קודם לעומר (עפ"י רש"י ותוס'; ירושלמי פאה ב, א).

א. בירושלמי (פאה ב, א) דנו אם רבי מאיר ורבי יהודה אמרו דבר אחד. ואינו מחלק בין קוצר לאדם או לבהמה. (וע' גם ברש"י פסחים כג. והתו' שם תמהו).

ב. מהרמב"ם נראה שפסק כרבי יהודה לענין עומר. אלא שמשמע מדבריו שאין התר לאחר שלישי בגלל שהתחיל לקצור קודם הבאת שלישי [שיתכן וחכמים חולקים על רבי יהודה בדיון זה. ע' רש"י ירושלמי פאה ב, א]. ולענין פאה – ע' בהל' מתנות עניים ב, ז; לח"מ הל' תמידין ומוספין פ"ז; שהרת הקדש וגליון מהרש"א כאן; חדושים ובאורים יג, יח).

לרבי שמעון, גם לאחר הבאת שלישי קצירה לשחת איננה נחשבת קצירה ומותרת קודם לעומר. מהתוס' משמע רק כשקוצר לבהמה. ובשפ"א נקט כן כדבר פשוט מחמת לשון המשנה. ואולם בשטמ"ק במשנה כתב שלר"ש ה"ה לאדם כדמוכה בגמרא. וכ"כ ב'חדושי הרשב"א' כאן ובפירוש הר"ש לתורת כהנים אמור י.

ורש"י במשנה כתב בדברי רבי שמעון 'יאכיל לבהמתו' [ונראה שאין מזה הכרח, כי מפרש דברי המשנה 'יאכיל' שהרי לאדם עצמו אסור. ומה שנקטה זאת המשנה, להשמיענו שאין איסור האכלה לבהמה קודם העומר]. ומה שנראה מדברי רש"י בגמרא (ד"ה הו) שאפילו קוצר לאדם, יתכן ולא כתב כן אלא לפי הצד בגמרא שרבי יהודה אמר בקוצר לאדם וא"כ כמו כן י"ל לר"ש, אבל לפי האמת י"ל שר"ש לא אמר אלא בקוצר לבהמה. כן כתב בספר קרן אורה).

וכן שיטת רבי עקיבא (אליבא דר' יוחנן) לענין הפסקה לפאה, שאין זו קצירה, ואפילו קוצר לצורך אכילת אדם.

לדעת חכמים, אין קצירה לשחת מפסקת לפאה אא"כ חרש.

משמע אפילו ללא הגעת שלישי, ואף לבהמה. אך לענין העומר, אם נחשבת 'קצירה' אם לאו – אין מפורש בדבריהם. ובשפת אמת נקט שלא מסתבר שחכמים יחלקו בקצירה לשחת קודם שלישי ולבהמה, שודאי זו אינה 'קצירה'. (וע"ע לח"מ תמידין ז, טו; לקוטי הלכות; חדושים ובאורים יג, יח).

א. אפשר שאם בשלה התבואה כל צרכה, הרי זו קצירה ואינה מפסקת לפאה. אך יתכן שאין חילוק בין שלישי לבישול גמור (עפ"י תוס' [ושמא יש לחלק בין קצירת אדם לנמלים וכד']. וכצד האחרון מבואר מרש"י, שאפילו בבישול כל צרכו – מפסיק).

ב. הנידון הנ"ל שייך גם לענין גוף חלות חיוב פאה קודם הבאת שלישי; לתנא קמא תבואה שלא הביאה שלישי פטורה מלקט שכחה ופאה, מפני שאין זו קצירה והתורה אמרה ובקצרכם את קציר ארצכם... ולרבי שמעון חייבת (עפ"י תוספתא סופ"י).

ואפילו התחיל לקצור עד שלא הביאה שלישי וגמר משהביאה – פטורה לתנא קמא (ירושלמי פאה ב, א), עכ"פ לרבי יהודה ורבי מאיר (ע' רש"ס שם).

ג. יש שפרשו הבאת שלישי שבכאן בשונה משאר מקומות; שלישי אחרון של גמר הבישול (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; רע"ב. וע' ברכת הובח, מנחה טהורה, קרן אורה, רש"ש, יד דוד ושפת אמת). ויש מי שצדד ששיעור הבאת שלישי היינו שלישי 'בישול' ולא שלישי גודל החטה (ע' מעדני ארץ תרומות ב, י אות ג; מנח"ש ח"ג קנה, כא).

ד. אלו מפסיקין לפאה, בשדה זרעים (ולא בשדה אילן):

הנחל [אעפ"י שאינו מושך מים. ירושלמי]; השלולית [המושכת מי גשמים. שם]; דרך היחיד (רחבה ד' אמות) ודרך הרבים (ט"ז אמה); וכן שביל צר הקבוע כל ימות השנה, בין של יחיד בין של רבים (עפ"י ירושלמי, עתוס); שדה בור או ניר (ויש חילוק ברוחב ההפסק ובגודל השדה – ע' רמב"ם מתנ"ע ג, ד), או שדה זרועה בזרע אחר.

הקוצר לשחת – מחלוקת, כדלעיל.

שדה שאכל חגב מאמצעה, או קרסמוה נמלים או שברה הרוח קמותיה – אם חרש – מפסיק (כדין ניר), ואם לאו אינו מפסיק. וזה דוקא באותם אופנים ולפי השיטות שקוצר לשחת אינו מפסיק, אבל אם קוצר לשחת מפסיק, כל שכן שבאלו מפסיק, שהרי אין לדון כאן כתחילת קצירה כי אין זו פעולת אדם. המנמר שדהו (כגון קוצר שורה ומניח שורה) לצורך קליות – דינו כדין קוצר לשחת לצורך אדם. המנמר לצורך אוצר ויישון – הרי זה כקוצר לשחת לאחר הבאת שלישי.